

ДЕТІНІЗАЦІЯ УКРАЇНСЬКОЇ ЕКОНОМІКИ, ЯК ПРІОРИТЕТ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ

доц. Сабадаш В.В.,

студент гр. Е-11 Малюга М.С.

Сумський державний університет (Україна)

Тіньова економіка чинить суттєвий вплив на національне господарство, призводить до важковиправних деформацій структури економіки, серйозних політичних і соціальних наслідків. Її рівень (який зазвичай фахівцями-економістами визначається у % до ВВП країни) визначає ступінь корумпованості економіки, неможливості законодавчого й ринкового її регулювання, конкурентності як економіки в цілому, так і окремих економічних суб'єктів. Тобто, тіньовий сектор (який у тій чи іншій мірі притаманний будь-якій економіці) суттєво стримує економічне зростання. Тіньова економіка, як макроекономічне явище, складна та багатогранна. На сьогодні немає її чіткої дефініції і для визначення використовується досить широкий, різноплановий спектр понять: «підпільна», «секретна», «прихована», «сіра», «нелегальна» тощо. Тіньова економіка – це складне явище, представлене як сукупність неконтрольованих і не регульованих як протиправних так і законних економічних відносин між суб'єктами економічної діяльності, які мають на меті незаконне (неофіційне) отримання доходу за рахунок приховування доходів і ухилення від сплати податків [2]. Виділяють такі основні типи тіньової економіки, як «кримінальна» та «паралельна». Кримінальна діяльність включає в себе усі види діяльності з виробництва товарів і послуг, що заборонені законом (наркобізнес, торгівля зброєю, рекет тощо), так і діяльність, для якої необхідна відповідна дозвільна документація, за відсутності якої вона стає незаконною (послуги лікарів, адвокатів, нотаріусів, фінансових посередників) [1].

В Україні більшого розповсюдження здобула т. зв. «паралельна» економіка, до якої відносять навмисне заниження доходів від підприємницької діяльності, неофіційну робочу зайнятість, виплату заробітної плати в «конвертах» та досить високий рівень корумпованості правоохоронних і судових органів при здійсненні покладених на них державою обов'язків. На сьогодні Україна знаходиться серед світових лідерів за обсягами тіньової економіки. За оцінками, які наводить академік В. М. Геєць, обсяги виведення капіталів з української економіки в офшори щорічно становить близько \$8 млрд. (за цим показником Україна входить у *десятку* країн-лідерів з виведення капіталів) [5]. Слід зазначити, що деяка частина з цих коштів повертається в українську економіку у вигляді вже іноземних інвестицій, напр., з Кіпру. Обсяги тіньової економіки України оцінюються в межах від 50 до 70% ВВП, у будь-якому випадку вони суттєво перевищують аналогічні показники інших європейських країн – Болгарії (31,2%), Хорватії, Румунії (близько 30%), Угорщини (22,1%), Німеччини (13%), Франції (9,9%) [3]. Слід зазначити, що у період т. зв. «воєнної» економіки (якою фактично є українська економіка сьогодні й буде такою у найближчі роки), високий рівень тіньової економіки є тим економіко-соціальним ризик-чинником, вплив якого мати катастрофічні наслідки для економіки й суспільства. Значний масштаб «тінізації» ВВП України вже призвів до суттєвих економіко-соціальних і ринкових наслідків: а) соціально не захищене становище найманих працівників, значна частка заробітної плати яких виплачується неофіційно (як наслідок, суттєві проблем Пенсійного фонду України з виплатою пенсій – на початок квітня 2015 р. дефіцит Фонду становить близько 80 млрд грн.); б) негативна ділова репутація країни та її неконкурентне середовище, що значно стримує надходження в країну іноземних інвестицій; в) несправедливий та непрозорий розподіл національного доходу в суспільстві, що завдає йому не лише економічних але й моральних, соціальних збитків: в) спотворення офіційних даних про стан основних макроекономічних показників країни, бухгалтерської звітності економічних суб'єктів, що суттєво впливає на розроблення, обґрунтування, прийняття й реалізацію ефективних організаційно-економічних і законодавчих рішень; ін.

Таким чином, проблема масштабів тіньової економіки є вкрай актуальною, ефективна боротьба держави й суспільства з нею набувають пріоритетного значення. Організаційно-економічні й юридичні заходи мають розглядатися як першочергові в системі економічної безпеки України. Довгострокові стратегії поступового зниження рівня тінізації економіки України потребують застосування жорсткого інструментарію, враховуючи стан економіки, соціо-політичні й юридичні умови в економічному середовищі.

1. Коркоц О. М. Механізм детінізації національної економіки / О. М. Коркоц // Збірник наукових праць ЧДТУ. – 2014. – С. 43–46.

2. Варналій З. С. Теоретичні засади детінізації економіки України / З. С. Варналій // Вісник Вінницького політехнічного інституту. – 2014. – С. 46–53.
3. Інфографіка: тіньова економіка в Європі й Україні [Електронний ресурс]. — Режим доступу : <http://forbes.ua/ua/nation/1381353-infografika-tinova-ekonomika-v-evropi-j-ukrayini> (Актуально на 03.04.2015 р.).
4. Кузьменко В. В. Інформаційна записка Напрями детінізації економіки України, подолання прихованої зайнятості та отримання заробітної плати в «конвертах» / В. В. Кузьменко, В. Ю. Маляєв. – ДУ НДІ СТВ. – 2010.
5. Щороку з економіки України виходить \$8 млрд [Електронний ресурс]. — Режим доступу : http://ipress.ua/news/shchoroku_z_ekonomiky_ukrainy_vyhodyt_po_8_mlrld_5050.html (Актуально на 03.04.2015 р.).

Сабадаш, В.В. Детінізація української економіки, як пріоритет економічної безпеки [Текст] / В.В. Сабадаш, М.С. Малюга // Економічні проблеми сталого розвитку : матеріали Міжнародної науково-практичної конференції імені проф. Балацького О.Ф., м. Суми, 27 травня 2015 р. / За заг. ред.: О.В. Прокопенко, М.М. Петрушенка. - Суми : СумДУ, 2015. - С. 220-221.